

שיח אימהות שכולות - פוטנציאל להפצת ערכים של שלום?

ד"ר אורלי סוקר, בית ספר לתקשורת
המכללה האקדמית, ספיר

שאלת מחקר וקורפוס המחקר

ייצוג אימהות שכולות בתקשורת, ערכים של מלחמה
או שלום?

2012 – 2000 *Ynet* ו- *Nrg*, הארץ, ניתוח איכותני:

ממצאי החלק הכמותי

- סה"כ נותחו 158 פריטים :

35 מהארץ ; 50 מ-nrg ; ו 73 מ-Ynet

- כתבות {
- 40 % מכתבות התמקדו באימהות מהשטחים הכבושים.
 - 60% מהכתבות התמקדו באימהות בגבולות הקו הירוק

- סה"כ אימהות שכולות שנכללו בפריטים –23.

- 34% מהאימהות מתגוררות בשטחים הכבושים.

- 66% מהאימהות מתגוררות בגבולות הקו הירוק.

- 43% מהאימהות שייכות לזרם הדתי-לאומי.

- 21% אימהות חילוניות.

- 36% מהאימהות – לא ידוע.

- פרט לשתי אימהות, כל האימהות שמתגוררות

בישובים מעבר לקו הירוק שייכות לזרם הדתי לאומי.

אימהות {

"עבודת האימהות"

**בין המרחב הפרטי למרחב
הציבורי**

מודלים של אימהות

- "האם הצבאית"

- "האם הצבאית לאומית"

"האם הצבאית"

ליאורה, אימא של גיא חסון

"ביום האחרון הממשלה המטורפת הזאת שלחה כוח למטה לחפש את השביל שבו הלכו החוטפים והחטופים... סיכנו חיילים לשווא... משיקולים קואליציוניים" (מניב, 17 במרץ, 2009).

אביבה אימא של נועם גולדמן

"בני נפל בפאשלה, מהתחקיר עולה תמונה עצובה[...] הבכירים צריכים ללכת" (בן צור, 18 ביוני, 2007).

יפית איטח

"זה היה מצמרר, החיבור, אכזרי...אני לתומי, חיברתי סיפור ערכי, לחבר את הילדים לארץ. לא רציתי לתת מתנה למדינה את הבן שלי... מי ירצה לתת למדינה את בנו? אף אחד. אף אמא בעולם"

"אני לא כועסת, לא כעסתי גם אחרי שנהרג. יש דברים שאין שליטה עליהם. הייעוד שלי בחיים היה להביא ילדים, ואחד מהן כנראה היה צריך להגן על המדינה" (קוטס-בר, 11 בפברואר, 2011).

"האם הצבאית-לאומית"

מיתוס העקדה

חגית ריין

"כמובן ששמחתי שזכיתי לקחת אותך למלחמה, אפילו אמרת לי עם החיוך שלך איזה אמא יש לי, לוקחת אותי למלחמה, אני גאה בך[...].הרגשתי באמת הרגשה מיוחדת שאני לוקחת אותך למלחמת מצווה, למלחמה על הבית, המדינה, קיומה וכבודה, המלחמה הזו של להיות או לחדול" (ריין, 9 במאי, 2011).

זיכרון השואה

"חשתי תודה עמוקה על כל מה שיש לי, ורציתי להודות לקדוש ברוך הוא על כך שאני חוזרת למדינה שלי, על שהבן שלי נהרג תוך הגנה על עם ישראל. יש אימהות שלא זכו לזה... שם קיבלתי פרופורציות, וחזרתי עם הבנה עמוקה לגבי ה"מוות שמוליד חיים".

(ריין, 12 באפריל, 2010).

מרים פרץ

"אין אימא, לא אצלנו ולא בצד השני, שרוצה במות ילדיה. אני לא רוצה במות ילדיי. [...]. כאמא אני מצפה שבני יברח במהלך קרב, כאשר יורים עליו מכל עבר" (מלול, 27 במרץ 2010).

"...ברור שאלירז הוא הראשון. הוא לא הלך למות, אלא הלך כדי שאני ועם ישראל יחיה פה. הבנים נהרגו בשביל כולם ובשביל שנלך בגאווה... כאן בארץ הבנים שלי לובשים מדים ואני גאה. אני גאה להיות יהודיה" (גרוסמן, 27.3.2010).

לסיכום

- מודל "האם הצבאית" מציב את הצבא ואת השירות הצבאי למען המדינה כערכים מרכזיים בזהות הישראלית וכקריטריון לאזרחות. ייצוג האימהות שנכללות במודל זה משלב מאפיינים של חילוניות ומודעות לתפקיד נשים במרחב הציבורי.
- מודל ה"אם הצבאית-לאומית" מציב את השירות הצבאי כערך מרכזי שבאמצעותו ניתן לשמור על הזהות הדתית-לאומית של עם ישראל. במודל נכלל בעיקר ייצוג של אימהות שכולות מהזרם הדתי-לאומי - תומכות אידיאולוגית ארץ ישראל השלמה. נשים אלו מתאפיינות במחויבות גבוהה לקולקטיב אליו הן משתייכות. הן משמשות כנשאות סימבוליות של זהויות קולקטיביות המעוצבות על-ידי הגברים בחברה, ומחנכות את ילדיהן לחיילות טובה שבבסיסה מסירות ומוכנות להקרבה עצמית למען הקהילה הפוליטית ולמען המולדת. הסיקור של ה"אם צבאית-לאומית" רווי במיתוסים וערכים, חלקם מקורם בדת וחלקם באתוס הציוני ובזהות הקולקטיבית החילונית הישראלית.

- מהמחקר עולה כי ייצוג האימהות השכולות בתקשורת פוגע בפוטנציאל של אימהות לקדם ערכים של שלום ופיוס. הייצוג התקשורתי מבליט באמצעות נשים תפיסות מיליטריסטיות שמזוהות באופן מסורתי עם גברים.
- בנוסף, באמצעות הבלטת היבטים של מסורת, דת ולאומיות שתוספים מקום מרכזי בסיקור התקשורתי של אימהות שכולות, התקשורת מקדמת את מודל ה"אם הצבאית-לאומית" כזה שתואם את הקונצנזוס הישראלי.